

**Interfederaal actieplan
ter bestrijding van
homofobe en transfobe
discriminatie 2013-2014**

---

10 juni 2013

INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBE EN TRANSFOBE DISCRIMINATIE

Inleiding.....	3
Methodologie.....	5
LUIK A: Structurele discriminatie wegwerken.....	6
1. Genderidentiteit.....	6
2. Gezin en Familie.....	7
3. Huisvesting.....	8
4. Internationaal beleid.....	9
5. Asiel en migratie.....	10
6. Wetenschapsbeleid.....	12
7. Klachtenbehandeling inzake discriminatie.....	13
LUIK B: Bestrijden van stereotypen en verbreden van normen.....	15
1. Onderwijs en jeugd.....	15
2. Werk.....	17
3. Sensibiliseren van de samenleving.....	20
4. Welzijn en Gezondheid.....	23
ANNEX: DEFINITIES.....	26

INLEIDING

In januari 2013 hebben de federale overheid en de gemeenschaps- en gewestregeringen het eerste interfederaal actieplan tegen homofobie en transfoobie gelanceerd. Het was het antwoord op een reeks van gewelddadige incidenten, dat zich voornamelijk toespitste op het opvolgen en vervolgen van geweld. Toch kan niemand ontkennen dat het probleem niet kan worden opgelost als ook niet de oorzaken van het geweld en de discriminatie met de wortels worden uitgeroeid. Daarom hebben de federale overheid en de gemeenschaps- en gewestregeringen zich er toe verbonden om een tweede luik uit te werken. Dat moet ertoe bijdragen om de voedingsbodems van discriminatie, en de problemen die daaruit voortvloeien, op te lossen.

Ons land maakt al langer een prioriteit van gelijke rechten voor holebi's en transgenders. Maar helaas moeten we vaststellen dat er nog een heel aantal klachten zijn bij het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (hierna afgekort tot IGVM), bij het Centrum voor de gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (hierna afgekort tot CGKR) en bij de meldpunten discriminatie. Afgaande op onderzoek, zijn deze cijfers slechts het topje van de ijsberg. Ondanks de bestaande wetgeving is het respect en de bescherming van hun rechten nog niet afdoende gegarandeerd. Discriminatie van LGBT's blijft een euvel waarmee onze samenleving nog al te vaak moet afrekenen.

De vooroordelen ten aanzien van LGBT's blijven met andere woorden bestaan en worden al te vaak geminimaliseerd. Nochtans kunnen ze leiden tot een escalatie van andere problemen. Discriminerend homofob of transfoob gedrag, of het zich direct of indirect manifesteert, komt voor in alle lagen van de samenleving (in het onderwijs, bij psycho-medische en sociale diensten, in de gezondheidszorg, op het werk, in de huisvesting, in het domein van asiel en migratie, justitie, sport, media, enzovoort). Uit onderzoek bij jongeren in Vlaanderen, Brussel en Wallonië, blijkt immers dat homoseksualiteit nog veel negatieve reacties uitlokt, wanneer het zich concreet manifesteert in de leefomgeving.

Discriminatie en geweld kan niet preventief worden aangepakt zonder de normen en vooroordelen die er aan ten grondslag liggen, te veranderen: hetero- en gendernormativiteit zijn de grootste struikelblokken. Holebi's en transgenders worden met andere woorden vaak het slachtoffer van discriminatie en agressie, omdat zij de stereotiepe gender- en heteroverwachtingen niet inlossen.

Vandaar deze klare en duidelijke ambitie vanuit de verschillende overheden: het progressief doorbreken van gendergerelateerde verwachtingen, vooroordelen en mechanismen om de rechten van LGBT's te vrijwaren. Alleen op die manier is het mogelijk om meer maatschappelijke openheid te creëren voor gendervariante personen, om taboes te doorbreken op homo- en biseksualiteit, en om genderidentiteit en LGBT-relaties en -gezinnen een volwaardige plaats in de samenleving te geven.

Met dat doel voor ogen hebben de verschillende overheden samengewerkt aan een reeks maatregelen om discriminaties op een structurele en gecoördineerde manier tegen te gaan. We hebben immers de verantwoordelijkheid om een beleid te voeren dat diversiteit ondersteunt en zo de cohesie van onze samenleving bevordert. Op die manier hebben we gewerkt aan een plan dat breed gedragen wordt.

Op basis van bestaand academisch onderzoek, goede praktijkvoorbeelden, beleidsmaatregelen van overheden op verschillende niveaus en input van het middenveld, ondersteunen we in dit interfederaal plan de volgende doelstellingen:

- Het wegwerken van structureel discriminerende situaties via de aanpassing van wet- en regelgeving, bijvoorbeeld op vlak van genderidentiteit, relatie- en gezinsvorming, huisvesting, LGBT-rechten in het buitenland, asiel en migratie, LGBT-gerelateerd onderzoek en de behandeling van klachten.

INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBE EN TRANSFOBE DISCRIMINATIE

- Het bestrijden van stereotypen en verbreden van normen via onderwijs en jeugd, op de werkvloer, in de ruimere samenleving (via cultuur, sport, enzovoort) en in de gezondheids- en welzijnssector.

Het is ons doel, alle vormen van homofobe en transfobe discriminatie op basis van een werkelijke of een gepercipieerde seksuele oriëntatie, genderidentiteit of genderexpressie van een persoon, te helpen wegwerken. Door de krachten te bundelen, willen we met dit interfederale plan opnieuw het voortouw nemen in Europa, wat betreft de strijd tegen discriminatie.

Na de grote sprong voorwaarts op het vlak van gelijke rechten van tien jaar geleden, wil België immers één van de voortrekkers blijven in de strijd tegen homofobie. De tijd dat homofobe en transfobe discriminatie nog door sommigen werd aanvaard, moest al lang achter ons liggen.

METHODOLOGIE

Dit interfederaal plan heeft als doel een algemeen actiekader te creëren, in overleg met de betrokken overheden en institutionele actoren die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering ervan. Deze thematiek valt onder de bevoegdheid van de ministers van gelijke kansen van de federale overheid, de Vlaamse regering, de regeringen van het Waalse Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Franstalige Gemeenschap, en de Duitstalige Gemeenschap.

De minister van Sociale Zaken van de Duitstalige Gemeenschap zal zijn collega-ministers en de betrokken administraties sensibiliseren zodat zij in al hun acties en strategische plannen met betrekking tot discriminatie ook rekening houden met de strijd tegen homofobie en transfoobie.

De institutionele actoren die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van dit actieplan zijn de respectievelijke administraties en de twee interfederale organen in wording: het Centrum voor de Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding (met betrekking tot seksuele oriëntatie) en het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (met betrekking tot genderidentiteit en genderexpressie).

Naar aanleiding van het interfederaal actieplan tegen homofob en transfoob geweld werd reeds een interdepartementale werkgroep opgericht bestaande uit de bij dit actieplan betrokken administraties (federaal, gewesten, gemeenschappen) en de gelijkekansenorganen. Deze groep heeft als missie het bevorderen van samenwerking tussen de verschillende departementen en de uitwisseling van goede praktijken en expertise. Ze geeft ook aanbevelingen met betrekking tot de maatregelen die zij nodig acht.

Daarnaast werd door het IGVM en het CGKR ook een interfederaal expertennetwerk opgericht, bestaande uit onderzoekers, verenigingen en terreindeskundigen en de bij dit actieplan betrokken administraties (federaal, gewesten, gemeenschappen). Deze expertengroep wordt belast met het uitwisselen van wetenschappelijke kennis en onderzoeksresultaten en identificeert lacunes. Daarnaast staan zij in voor zowel een kwantitatieve als kwalitatieve evaluatie van het plan. Deze structuur wordt gecoördineerd door het IGVM en het CGKR.

Sinds het interfederaal actieplan tegen homofob en transfoob geweld bestaat er ook een stuurgroep, bestaande uit de kabinetten van de bij het actieplan betrokken ministers. Deze is belast met de evaluatie van het plan op basis van een voortgangsrapport van de interdepartementale werkgroep. Deze stuurgroep bepaalt ook de timing en staat in voor de communicatie over het plan.

LUIK A: STRUCTURELE DISCRIMINATIE WEGWERKEN

Het stigma waarmee LGBT's te maken krijgen, zit structureel ingebakken in de manier waarop onze maatschappij vorm krijgt via wetgeving, beleidsinstrumenten en via publieke instellingen. Een voorbeeld hiervan zijn diverse administratieve documenten, die nog uitgaan van een genderbinaire gedachte. Minder opvallende voorbeelden zijn het structureel ontbreken van seksuele oriëntatie en/of genderidentiteit in bepaalde statistische overheidsonderzoeken. In het interfederaal actieplan tegen homofob en transfoob geweld werden al een aantal maatregelen opgenomen om structurele discriminatie weg te werken, zoals de uitbreiding van de genderwet en gerelateerde antidiscriminatiegeving van de gemeenschappen en gewesten. Dit luik vult de voorgaande maatregelen aan.

1. GENDERIDENTITEIT

De wet betreffende transseksualiteit regelt sinds 2007 juridische aspecten van een transitie, zoals de aanpassing van voornaam en geslacht onder bepaalde voorwaarden. Deze wet en haar voorwaarden worden herzien.

Een transitie kan jaren duren en brengt problemen zoals discriminatie met zich mee omdat de identiteitspapieren de (gender)identiteit van de persoon dan nog niet reflecteren. Ook gendervariante personen die geen transitie (willen) doorlopen, kampen met gelijkaardige problemen.

Wat betreft de gezondheid van transgenders, is een specifieke aanpak aangewezen, afhankelijk van de institutionele context en de betrokken actoren. Hoewel sommige ziekenhuizen een gedeeltelijke integratie van de betrokken actoren voor gezondheidsproblemen bij transgenders voorzien (psychologen, psychiaters, endocrinologen, chirurgen), is de toegang tot zorg en pertinente informatie nog niet overal gegarandeerd. Het zich kunnen aanmelden bij een algemene dienst van het ziekenhuis kan bijdragen tot een betere welzijnssituatie van transgenders. Ook op het internet is er weinig informatie beschikbaar met betrekking tot de procedure zelf en over de opvangfaciliteiten in de betrokken ziekenhuizen.

Genderidentiteit		
Operationele doelen	Maatregelen	Verantwoordelijke
Medische kosten bij transitie		
De mogelijkheid onderzoeken om specifieke multidisciplinaire centra te ondersteunen in hun onthaal en omkadering van personen in een transitieproces	Oprichten van een specifieke werkgroep (RIZIV, mutualiteiten, artsen, IGVM)	Federale overheid - Volksgezondheid
Diepgaand onderzoek doen naar een goede terugbetalingsregeling van medische kosten in het kader van een transitieproces	Oprichten van een specifieke werkgroep (RIZIV, mutualiteiten, artsen, IGVM)	Federale overheid - Volksgezondheid
Identiteits- en administratieve documenten		

INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBE EN TRANSFOBE DISCRIMINATIE

Een reflectie voeren over geslachtsaanduiding op identiteitsdocumenten en administratieve documenten waarop geslachtsaanduidingen vermeld staan	De opvolging verzekeren van de aanbeveling “transgenders – wijziging van de voornaam op diploma’s en andere certificaten afgeleverd in de Franse Gemeenschap”	Franstalige Gemeenschap – Hoger onderwijs, Gelijke Kansen IGVM
	Het Instituut zal advies verlenen aan de federale overheid over de mogelijkheden van bijkomende identiteitsdocumenten.	IGVM
Adviesverlening aan beleidsmakers		
Advies verlenen en onafhankelijke, gerichte aanbevelingen doen	Het opstellen van een stand van zaken en het verspreiden van een visietekst voor alle betrokken ministers en instellingen met daarin de voornaamste actiepunten ter verbetering van het beleid m.b.t. transgenders	IGVM
Betere bescherming mbt goederen en diensten		
De toegang en dienstverlening voor rechtzoekenden verbeteren	Naar aanleiding van klachten die bij het Instituut binnen gekomen zijn over discriminatie van verzekeringsmaatschappijen bij het uitkeren van verzekeringen voor transgenderpersonen heeft het Instituut beslist een extern juridisch advies aan te vragen over deze kwestie.	IGVM

2. GEZIN EN FAMILIE

België was in 2003 één van de eerste landen om het huwelijk open te stellen voor koppels van hetzelfde geslacht. Kort daarna werd ook adoptie mogelijk gemaakt. Dit waren belangrijke stappen in de erkenning van de rechten van holebi's met betrekking tot relatie- en gezinsvorming. In verschillende domeinen werden maatregelen genomen om de gelijke rechten te waarborgen, een voorbeeld daarvan is het geboorteverlof. Maar er moeten nog steeds een aantal discriminaties, zoals bij de erkenning van kinderen, draagmoederschap, of ouderschap van transgenders, weggewerkt worden.

Daarnaast is het voor koppels van hetzelfde geslacht in feite nog steeds erg moeilijk is om een kind te adopteren uit het buitenland. In de meeste landen rust op homoseksualiteit immers een groot maatschappelijk en cultureel taboe of is het zelfs bij wet verboden. Dergelijke drempels kunnen afgevlakt worden via de sensibilisatie van onze buitenlandse partners.

Gezin en Familie		
Operationele doelen	Maatregelen	Verantwoordelijke
Sensibilisering inzake adoptie en zorg		

INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBE EN TRANSFOBE DISCRIMINATIE

Verbeteren van de toegang tot interlandelijke adoptie	Gerichte informatie, sensibilisatie, overleg en onderzoek inzake interlandelijke adoptie	Vlaamse Overheid - Welzijn
Een goede toegang tot de adoptieprocedure verzekeren	Het personeel van vergunde adoptiediensten sensibiliseren met betrekking tot adoptie door koppels van hetzelfde geslacht	Franstalige Gemeenschap – Adoptie
De toegang verzekeren tot het statuut van pleeggezin voor homoseksuele koppels	Sensibiliseren van alle bemiddelaars pleegzorg met betrekking tot pleegouderschap door koppels van hetzelfde geslacht	Franstalige Gemeenschap – Bijzondere Jeugdzorg
Wegwerken drempels holebi en transgender ouders en hun kinderen		
Een betere bescherming bieden voor transgender ouders en hun kinderen	Advies vragen aan de kinderrechtencommissariaten m.b.t. de rechten van de kinderen van transgender ouders	IGVM
Verbeteren van de regeling inzake ouderschap van koppels van hetzelfde geslacht	Wetteksten uitwerken	Federale overheid - Justitie
Het ondersteunen van holebi-ouders en wensouders via gerichte informatie.	Via de publicatie van de 'Juridische Gids over ouderschap voor holebi's en transgenders'. Deze publicatie is een heldere en noodzakelijke handleiding voor holebi- en transgender(wens)ouders, en voor anderen die van dicht of van ver betrokken zijn bij het ouderschap van holebi's en transgenders: familie, vrienden, ambtenaren, advocaten en medewerkers van adoptiecentra. In 2013 krijgt deze juridische gids een grondige update en herdruk.	Vlaamse Overheid - Gelijke Kansen

3. HUISVESTING

Bij de gelijkemansorganen lopen er geregeld meldingen binnen van holebi's of transgenders die problemen van discriminatie ervaren bij het huren of kopen van een woonst. Daarom zal er via een analyse gezocht worden naar oplossingen om te garanderen dat holebi's en transgenders effectief aanspraak kunnen maken op hun recht op huisvesting.

Huisvesting		
Operationele doelen	Maatregelen	Verantwoordelijke

Identificatie en analyse van (onderliggende) mechanismen van discriminatie	Het inbouwen van een LGBT-perspectief in de barometer huisvesting van het CGKR	CGKR IGVM
--	--	--------------

4. INTERNATIONAAL BELEID

Wereldwijd is homoseksualiteit in bijna tachtig landen strafbaar. In nog meer landen worden de mensenrechten van talrijke holebi's en transgenders geschonden. Ook Belgische holebi's en transgenders stoten hierdoor op beperkingen, hetzij als expat, als huwelijksmigrant, als toerist, enz. Dit is niet enkel ver van huis zo. Ook in een groeiend Europa is het belangrijk dat vooruitstrevende krachten het voortouw nemen en ervoor zorgen dat het Europees groeiproces geen bedreiging wordt voor de verworven rechten en de groeiende maatschappelijke openheid ten opzichte van seksuele oriëntatie en genderidentiteit.

België wil in de geest van de Yogyakartaprincipes een voorbeeldrol vervullen en de rechtspositie van holebi's en transgenders in binnen- én buitenland verbeteren, in het bijzonder via de kanalen van de Europese Unie.

Internationaal beleid		
Operationele doelen	Maatregelen	Verantwoordelijke
De rechten van LGBT's bewaken, bevorderen en verdedigen binnen de EU		
De aandacht voor LGBT-rechten prominent maken op de internationale agenda via een netwerk van ambtenaren 'Informal Network of Governmental LGBT focal points'	De verschillende overheden nemen deel aan het 'Informal Network of Governmental LGBT focal points'	Alle overheden - Gelijke Kansen
De rechten van LGBT's bewaken, bevorderen en verdedigen wereldwijd		
Gebruik maken van de kanalen, de instrumenten en de middelen van de EU om de Belgische boodschap en positie te versterken. Op een actieve manier bijdragen aan de werkzaamheden en initiatieven de EU in deze materie.	Sensibiliseren en samenwerken met EEAS en de meest betrokken Europese partners.	Federale overheid - Buitenlandse Zaken
Decriminalisering bevorderen in internationale relaties		

INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBE EN TRANSFOBE DISCRIMINATIE

Binnen internationale betrekkingen een constante druk uitoefenen om de criminalisering van homoseksualiteit en de pathologisering van transgenderisme af te schaffen	Nauw opvolgen van de problematiek van de rechten van LGBT's via het departement rechten van de mens van de FOD Buitenlandse Zaken (onder meer via de bijdrage aan seminars e conferenties)	Federale overheid - Buitenlandse Zaken
	Het uitdragen van gelijke rechten en de strijd tegen discriminatie via onze diplomatieke posten	Federale overheid - Buitenlandse Zaken
	Actieve bijdrage in de 'kerngroep' LGBT in Genève waar de strategie erin bestaat om invloed uit te oefenen op de lidstaten en internationale organisaties met het oog op de universele decriminalisering van homoseksualiteit en de transgenderidentiteit	Federale overheid - Buitenlandse Zaken
	Proactieve bijdrage aan de initiatieven van de EU binnenin de internationale betrekkingen en in de bilaterale posten.	Federale overheid - Buitenlandse Zaken
	Benoemen van de problematiek van LGBT's in de Belgische tussenkomsten gedurende de periodieke bevragen van de universele rechten van de mens.	Federale overheid - Buitenlandse Zaken
	Benoemen van de concrete Belgische en Europese maatregelen inzake bevordering van de rechten van LGBT's en de strijd tegen de discriminatie van deze groep in de Belgische tussenkomsten	Federale overheid - Buitenlandse Zaken

5. ASIEL EN MIGRATIE

Het Belgische asielbeleid inzake LGBT wordt internationaal beschouwd als een voorbeeld van "good practices" op verschillende vlakken. Zo wordt al vele jaren rekening gehouden met de specificiteit van LGBT-asielzoekers binnen de asielprocedure (erkenning van genderidentiteit en seksuele gerichtheid als een mogelijk gegrond vluchtmotief; sensibilisering en vorming van personeel asielinstanties), wat resulteerde in een adequatere begeleiding van asielzoekers en een toenemend aantal LGBT-personen die in België de vluchtelingenstatus en bijgevolg internationale bescherming verkregen. Ook inzake begeleiding en opvang van LGBT asielzoekers is er toenemende aandacht voor hun specifieke behoeften en werden waardevolle projecten opgestart zoals AHHA (Rainbows United) en ASSIST (çavaria). We wensen deze goede praktijken te consolideren en verder te

INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBE EN TRANSFOBE DISCRIMINATIE

bevorderen. Het stijgende aantal asielzoekers dat het vluchtmotief genderidentiteit of seksuele gerichtheid inroept, stelt ons daarbij voor blijvende uitdagingen.

Asiel en migratie		
Operationele doelen	Maatregelen	Verantwoordelijke
Bevorderen van begeleiding LGBT asielzoekers en aandacht voor specifieke opvangbehoeften		
Opvolgen van adequate begeleiding en specifieke opvangbehoeften van LGBT asielzoekers in de opvangstructuren	<p>Ondersteuning van LGBT informatiesessies en sensibiliseringscampagnes voor begunstigen, medebewoners en het personeel van de opvangstructuren.</p> <p>Informatiemiddelen blijven ontwikkelen waardoor alle betrokkenen alle belangrijke informatie kunnen raadplegen over o.a. de nationale en internationale wetgeving, verenigingen, publicaties, gespecialiseerde advocaten enzovoort.</p> <p>Contacten onderhouden met LGBT verenigingen en experts.</p>	Federale overheid - Asiel en migratie
Opvolging Europese richtlijnen inzake asiel en opvang		
Omzetting van artikelen 9.3 en 10.1.d Asielprocedure Richtlijn 2011/95/EU	De verduidelijking van het juridische begrip "bijzondere sociale groep" (als deel van de vluchtelingendefinitie) wordt nu uitdrukkelijk opgenomen in de Belgische asielwetgeving en zal genderidentiteit en seksuele gerichtheid omvatten. Zo wordt een gangbare praktijk van de Belgische asielinstanties wettelijk verankerd.	Federale overheid - Asiel en migratie
Opvolging van LGBT aspecten in het kader van de Europese Opvangrichtlijn 2003/9/EG, omgezet in de Belgische opvangwet van 2007, en de geplande herziening van de Europese opvangrichtlijn.	Opvolgen van aanbeveling aan lidstaten om in het kader van de opvang van asielzoekers rekening te houden met genderspecifieke problemen en met de situatie van personen met bijzondere behoeften. Regelmatige evaluatie van begeleiding aangepast aan specifieke behoeften LGBT asielzoeker, zoals voorzien in Opvangwet.	Federale overheid - Asiel en migratie

6. WETENSCHAPSBELEID

Seksuele oriëntatie en genderidentiteit zijn begrippen die nog niet lang worden bestudeerd. Aanvankelijk kwam interesse in homoseksualiteit en transseksualiteit vooral vanuit psychomedische hoek. Het is pas later dat mensen hun identiteit hieraan ontleenden en dat zij als sociale groepen opkwamen voor gelijke behandeling en betere rechten. Gender studies en queer studies zijn dus relatief nieuwe disciplines die steeds meer ingang vinden. Zij kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan een LGBT-inclusief beleid.

De laatste jaren is er steeds meer onderzoek naar attitudes bij de bevolking t.a.v. LGBT's en naar ervaringen met discriminatie en geweld bij deze groep. Daaruit blijkt tevens dat de meldingen van discriminatie en geweld slechts het topje van de ijsberg vormen en dat onderzoek noodzakelijk is om dergelijke fenomenen in kaart te blijven brengen.

Wetenschapsbeleid		
Operationele doelen	Maatregelen	Verantwoordelijke
Onderzoek naar geweldservaringen bij holebi's en transgenders		
Onderzoek naar geweld op holebi's	Opvolging van het onderzoek naar geweld tegen holebi's en het 'participerende observatie' onderzoek van het Steunpunt Gelijkekansenbeleid	Vlaamse overheid - Gelijke Kansen, Wetenschapsbeleid
Onderzoek naar geweld op transgender personen	De gedetailleerde verwerking van de gegevens van onderzoek naar de geweldservaringen van transgenderpersonen in Vlaanderen en Brussel	Vlaamse overheid - Gelijke Kansen, Wetenschapsbeleid
Ondersteunen van de uitwerking van studie betreffende de problematiek van homofobie en dit in een genderperspectief.	Financiering en dit in samenwerking met het CGKR en het IGVM van een kwalitatieve studie van het Brussels hoofdstedelijk gewest inzake de attitudes tegenover mannen, vrouwen, lesbiennes, gays, biseksuelen en transgenders in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Vlaanderen en Wallonië.	Brussels Hoofdstedelijk Gewest – Gelijke Kansen
Verhogen van het inzicht in de situatie van holebi's en transgender personen en in de maatschappelijke perceptie van holebiseksualiteit		
Monitoring van de houding van de Vlamingen t.o.v. holebi's en holebiseksualiteit	De studiedienst van de Vlaamse Regering verzamelt via de survey sociaal-culturele verschuivingen (SCV) op periodieke basis gegevens over de perceptie van holebiseksualiteit.	Vlaamse overheid - Studiedienst VR

INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBE EN TRANSFOBE DISCRIMINATIE

Analyse maatschappelijke situatie holebi's en transgenders	De studiedienst van de Vlaamse Regering neemt systematisch de vraag naar seksuele identiteit op in bevragingen (als item in socio-demografisch luik)	Vlaamse overheid - Studiedienst VR
	Nagaan in welke mate bij volgende overheidsmonitoring het thema mee opgenomen zal worden	Federale Overheid- Gelijke Kansen Franstalige Gemeenschap Waals Gewest Brussels Hoofdstedelijk Gewest Duitstalige Gemeenschap

7. KLACHTENBEHANDELING INZAKE DISCRIMINATIE

In het interfederaal plan tegen homofoob en transfoob geweld was hulp aan slachtoffers van geweld één van de prioriteiten. In dit plan willen de overheden die acties aanvullen en daarenboven ook beter tegemoet komen aan de behoeften van slachtoffers van discriminatie. Hun aangiftebereidheid blijft ondanks de wettelijke bescherming nog erg laag. Die lage bereidheid is deels te wijten aan een zekere onvertrouwdheid met het Centrum, het Instituut, de meldpunten en wetgeving, maar ook aan diverse knelpunten bij de opvolging en behandeling van klachten. In dit plan wordt bijzondere aandacht geschonken aan een betere opvolging van discriminatiemeldingen op het vlak van werk (zie ook luik B).

Klachtenbehandeling		
Operationele doelen	Maatregelen	Verantwoordelijke
Optimale klachtenbehandeling		
Een lokale opvolging garanderen van meldingen van discriminatie rond seksuele oriëntatie en genderidentiteit en burgers informeren over het bestaan ervan	Versterken van het lokale netwerk inzake strijd tegen discriminatie via de Brusselse, Waalse en Vlaamse lokale 'meldpunten'.	Franstalige Gemeenschap Waals Gewest Brussels Hoofdstedelijk Gewest Vlaamse Overheid CGKR IGVM
	De vorming voor medewerkers van Brusselse, Waalse en Vlaamse meldpunten versterken inzake discriminaties met betrekking tot seksuele oriëntatie en genderidentiteit	CGKR IGVM

INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBE EN TRANSFOBE DISCRIMINATIE

	Vormingen ontwikkelen omtrent discriminatie voor ambtenaren van overheidsdiensten.	CGKR IGVM Franstalige Gemeenschap – Gelijke Kansen
	Samenwerking bevorderen tussen de organisaties voor gelijke kansen en de overheidsdiensten	CGKR IGVM Franstalige Gemeenschap Waals Gewest
Een optimale klachtenbehandeling garanderen voor transgender personen d.m.v. een samenwerkingsprotocol met de LGBT-koepels en de meldpunten discriminatie	Verdere uitwerking van het samenwerkingsverband met çavaria teneinde een zo optimaal mogelijke klachtenbehandeling te garanderen voor transgender personen.	IGVM
Alternatieve maatregelen bij discriminatie		
Onderzoek naar de meerwaarde van alternatieve maatregelen in zaken van homofobie en transfobie	Aandacht voor homofobe misdrijven bij het concretiseren van de aanbevelingen uit het studierapport "Naar alternatieve maatregelen in de strijd tegen discriminatie en haatmisdrijven"	CGKR
Betere dienstverlening politie		
Het informeren en sensibiliseren van functionarissen van de politie m.b.t. genderidentiteit en genderexpressie	Operationaliseren van de Werkgroep Transgender bij de politie	Federale Overheid - Binnenlandse Zaken
Onderrapportering bestrijden		
Verbeteren van de meldingsbereidheid van gediscrimineerde holebi's	Een studie uitvoeren naar de mechanismen van onderrapportering, met specifieke aandacht voor seksuele oriëntatie	CGKR
Informeren en sensibiliseren over discriminatie en mogelijkheid tot melding	Infosessies door Centrum voor de Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding i.s.m. lokale partners, zoals meldpunten en lokale holebi-verenigingen	CGKR

LUIK B: BESTRIJDEN VAN STEREOTYPEN EN VERBREDEN VAN NORMEN

Gendergerelateerde verwachtingen en vooroordelen geven aanleiding tot discriminatie van LGBT's en zelfs tot geweld. Burgers moeten de werking van gender en gendermechanismen kunnen begrijpen opdat LGBT's de levenskeuzes kunnen maken die het beste bij hen liggen en ze gespaard blijven van vooroordelen en restrictieve verwachtingen op het vlak van seksuele oriëntatie, genderidentiteit en genderexpressie. Daarom moet er een verhoogde zichtbaarheid van gendervariantie zijn. Dergelijke diversiteit moet zichtbaar zijn daar waar stereotypen en gendernormen gereproduceerd kunnen worden: bij de media, educatieve en culturele actoren, in het domein van de vrije tijd, zoals bij jeugdbewegingen en sportverenigingen, en op de arbeidsmarkt en de werkvloer.

1. ONDERWIJS EN JEUGD

Holebi's komen de dag van vandaag op jongere leeftijd uit de kast dan voorheen. Hun medeleerlingen staan volgens onderzoek echter in zekere mate nog weigerachtig of zelfs vijandig tegenover homoseksualiteit. De school is een van de voornaamste plaatsen waar jongeren leren samenleven. Het is dus een essentiële omgeving waar stereotypen en vooroordelen kunnen worden ontkracht en waar een cultuur van tolerantie en wederzijds respect kan worden gepromoot, ongeacht iemands seksuele oriëntatie of genderidentiteit. Jonge schoolgaande holebi's en transgenders ervaren echter een grote druk om te voldoen aan heteroseksuele normen en ervaren vaker verbale of fysieke agressie. Daarom is het noodzakelijk dat leerlingen toegang hebben tot objectieve informatie en dat ook de gebruikte leermiddelen een afspiegeling moeten kunnen zijn van de menselijke seksuele en genderdiversiteit.

Maar jongeren gaan ook vaak buiten de schoolomgeving op zoek naar een aanspreekpunt om te praten over homofobie en transfobie. Jeugdverenigingen worden dikwijls als derde socialisator naar voor geschoven (na gezin en onderwijs). Zij hebben dus een grote impact op hoe kinderen en jongeren naar de wereld kijken. Aandacht voor de kennis over (on)gelijke kansen voor jongens en meisjes en over de situatie van holebi's en transgenders, moeten er voor zorgen dat het aanbod genderneutraal verloopt en voor iedereen toegankelijk is.

Onderwijs en jeugd		
Operationele doelen	Maatregelen	Verantwoordelijke
Ondersteuning onderwijsactoren		
Het versterken van de expertise van alle actoren in het basisonderwijs, het secundair en hoger onderwijs, de CLB's en de uitgevers van educatief materiaal	Een genderbewust en holebivriendelijk beleid op school is een gedeeld engagement van alle onderwijsnetten in Vlaanderen. De pedagogische begeleidingsdiensten zorgen voor de nodige ondersteuning, onder meer via studiedagen. De uitgevers van educatief materiaal stellen alle auteurs een checklist ter beschikking om genderstereotypering en heteronormativiteit te vermijden.	Vlaamse Overheid - Onderwijs

INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBE EN TRANSFOBE DISCRIMINATIE

Het sensibiliseren en ondersteunen van scholen en lerarenopleidingen in het implementeren van een holebi- en (trans)genderbeleid.	Een meerjarensamenwerking met de holebi- en transgenderkoepel cavaria, op basis van jaarafspraken.	Vlaamse Overheid - Onderwijs
	Het thema mee opnemen bij de herziening van de initiële lerarenopleiding	Franstalige Gemeenschap – Hoger Onderwijs
Het stimuleren van het gebruik van gidsen en leermaterialen die een open cultuur, diversiteit en respect voor verschillen promoten	Oplijsten van de gidsen en leermiddelen en zorgen voor een goede verspreiding van die materialen via de officiële site "Citoyenneté, santé et Bien-être".	Franstalige Gemeenschap - Onderwijs
	Stimuleren van schoolactiviteiten met betrekking tot homofobie en transfobie, in een samenwerkingsverband tussen scholen en het middenveld	Franstalige Gemeenschap – Onderwijs, Gelijke Kansen Waals Gewest
Seksuele diversiteit als thema opnemen in relationele, emotionele en seksuele vorming (EVRAS) op school	Een Evras brochure ontwikkelen waarin de thema's homofobie en transfobie geïntegreerd zijn	Franstalige Gemeenschap – Onderwijs, Gelijke Kansen
	Er over waken dat de LGBT thematiek is opgenomen in de vorming van EVRAS bemiddelaars	Franstalige Gemeenschap – Gezondheid, Gelijke Kansen
Ondersteuning jeugdsector		
Aanbrengen van expertise vanuit het CGKR aan de jeugdleiders in de jeugdhuisen, opdat de thema's inzake seksisem, racisme en homofobie zouden kunnen aanbrengen..	In het kader van een projectoproep worden de jeugdhuisen aangemoedigd een ondersteuning te vragen aan het CGKR.	CGKR Brussels Hoofdstedelijk Gewest – Gelijke Kansen
Aanmoedigen van de betrokkenheid van de jeugdsector in de strijd tegen homofobie	Ondersteunen en ontwikkelen van de acties van erkende jeugdverenigingen met betrekking tot seksuele diversiteit	Franstalige Gemeenschap - Jeugd
Sensibiliseren jongeren		
Jongeren informeren en sensibiliseren rond homofoob en transfoob geweld en hen en hun begeleiders bewust maken over de achterliggende mechanismen achter racisme, seksisme en homo- en transfobie.	Projectoproep 'Jongeren zeggen 'NEE' tegen hate crimes' met eindmoment in april 2014	Brussels Hoofdstedelijk Gewest – Gelijke Kansen
	Uitwerken van een inventaris van acties, instrumenten en vormen uitgewerkt door de jeugdsector	Franstalige Gemeenschap - Jeugd
	Deze tools promoten in het kader van de sensibilisering over de strijd tegen homofobie en over seksuele identiteitsontwikkeling.	Franstalige Gemeenschap - Jeugd

INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBE EN TRANSFOBE DISCRIMINATIE

Aanmoedigen van culturele producties die een pedagogische en kritische benaderingen gebruiken, bruikbaar voor de strijd tegen discriminaties.	Ondersteuning van een theaterproductie rond de coming out en de verspreiding van deze naar jongeren.	Franstalige Gemeenschap – Gelijke Kansen, Cultuur
---	--	---

2. WERK

Uit onderzoek blijkt dat het voor transgenders niet steeds een evidentie is om werk te vinden of te houden. Dit geldt zeker voor personen die een transitie doorlopen. In combinatie met hoge medische kosten, kan hen dit op socio-economisch vlak erg kwetsbaar maken.

Elke werkgever kan geconfronteerd worden met een transgender werknemer. Veel werkgevers willen hier op een correcte en constructieve wijze mee omgaan, met respect voor alle betrokkenen. Ze weten echter vaak niet hoe dit aan te pakken. Daarom zal er werk gemaakt worden van een betere inclusie van transgender werknemers.

Daarnaast durven ook nog veel holebi's op het werk nog niet uit de kast te komen. De afgelopen jaren liet het CGKR hier enkele onderzoeken naar uitvoeren. Daaruit blijkt dat holebi's nog vaak worden geconfronteerd met expliciete homofobie en stereotypen, zeker in omgevingen waar mannelijkheid erg hoog in het vaandel gedragen wordt. De druk om negatieve situaties te vermijden of om er mee om te gaan is nefast voor het welzijn van deze werknemers.

Als werkgever heeft de overheid een voorbeeldfunctie. Daarom nemen ook de diverse overheden maatregelen met het oog op het scheppen van een LGBT-vriendelijke en open werkomgeving.

Werk		
Operationele doelen	Maatregelen	Verantwoordelijke
Bescherming van holebi's en transgenders op het werk		
Sensibiliseren en ondersteunen van de arbeidsinspectie	Vorming bieden aan arbeidsinspecteurs m.b.t. genderexpressie en genderidentiteit	Federale overheid - Werk
	De mogelijkheid onderzoeken met de betrokken regionale ministers om een contactpunt discriminatie te voorzien voor de arbeidsinspectie	Federale overheid – Werk Brussels Hoofdstedelijk Gewest – Gelijke Kansen Waals Gewest – Gelijke Kansen

INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBE EN TRANSFOBE DISCRIMINATIE

Aanpassing van de antipestwet, rekening houdend met een LGBT perspectief	Een campagne tijdens het tweede trimester van 2013, om werkgevers en werknemers te sensibiliseren over psychosociale risico's en om de strijd tegen geweld en pestgedrag op de werkvloer te versterken. Er zal gecommuniceerd worden over de nieuwe regelgeving, die ook genderidentiteit en genderexpressie als beschermingsgronden opneemt.	Federale overheid - Werk
Overheid als werkgever		
Bevorderen van diversiteit binnen de overheidsadministraties	Uitvoering van het diversiteitsplan voor de overheidsdiensten	Alle overheden
	Goedkeuren van een charter ter promotie van diversiteit	Franstalige Gemeenschap en Waals Gewest – Ambtenarenzaken, Gelijke Kansen
	Het respect voor gelijkheid invoeren in alle operationele plannings van de overheidsdiensten.	Franstalige Gemeenschap en Waals Gewest – Ambtenarenzaken, Gelijke Kansen
	rekruteringagenten vormen over niet-discrimatoire interviewtechnieken	Franstalige Gemeenschap en Waals Gewest – Ambtenarenzaken, Gelijke Kansen
	Sensibiliseren van preventie adviseurs en vertrouwenspersonen over homofob pestgedrag	Franstalige Gemeenschap en Waals Gewest – Ambtenarenzaken, Gelijke Kansen
	Integreren van een module "strijd tegen stereotypen, vooroordelen en discriminatie" in de vorming voor nieuwe aanwervingen in de administratie	Franstalige Gemeenschap en Waals Gewest – Ambtenarenzaken, Gelijke Kansen
	Integratie van een thema diversiteit en non-discriminatie in de bevraging over de tevredenheid van het personeel.	Franstalige Gemeenschap en Waals Gewest – Ambtenarenzaken, Gelijke Kansen
	Aan alle overheidsfunctionarissen van de Franstalige Gemeenschap en het Waals Gewest de contactgegevens en functiebeschrijving van de referentieambtenaar rond diversiteit bezorgen.	Franstalige Gemeenschap en Waals Gewest – Ambtenarenzaken, Gelijke Kansen

INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBE EN TRANSFOBE DISCRIMINATIE

	Er wordt gewerkt aan een open, holebivriendelijke werksfeer bij de Vlaamse overheid en aan empowerment van de personeelsleden die holebi en/of transgender zijn via de organisatie van netwerkactiviteiten voor holebi's, transgenders en hun hetero-collega's (Overuit).	Vlaamse Overheid - Bestuurszaken
Blijvende aandacht op de inclusie van transgender personeel bij Defensie	Goedkeuring en publicatie van de GID (Gedetailleerde Instructie) "Thema gender: transseksualiteit"	Federale Overheid - Defensie
	Goedkeuring en publicatie van de SPS (Specifieke procedure) "Geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag in het kader van de psychosociale belasting veroorzaakt door het werk" met hieraan gekoppeld een sensibilisering van het personeel	Federale Overheid - Defensie
	Voorstellingen van het interactief diversiteitstheater door de Belgische Improvisatie Liga in de opleidingsscholen van Defensie	Federale Overheid - Defensie
Blijvende aandacht op de inclusie van transgender personeel bij Politie in het kader van hun diversiteitsbeleid	Operationaliseren van de Werkgroep Transgender bij de politie	Federale Overheid - Binnenlandse Zaken
Sensibilisering van de overheidsadministraties met het oog op de inclusie van LGBT's in het interne diversiteitsbeleid van de overheid	De vertaling en verspreiding van de brochure "Uit de kast werkt beter" naar alle overheidsadministraties	Federale Overheid - Gelijke Kansen
Stimuleren participatie arbeidsmarkt en welzijn op werkvloer		
De participatie van LGBT aan de arbeidsmarkt en het welbevinden van LGBT op de werkvloer verhogen.	Via loopbaan- en diversiteitsplannen. Ondernemingen, organisaties en lokale besturen kunnen een subsidie aanvragen voor de ontwikkeling en uitvoering van een HR-beleid met bijzondere aandacht voor LGBT.	Vlaamse Overheid - Werk
Het welbevinden van transgenders op de werkvloer verbeteren door het informeren en sensibiliseren van werkgevers.	De brochure 'Transgenders op de werkvloer' is een praktisch bruikbare publicatie voor werkgevers die in 2013 zal worden voorgesteld en vervolgens verspreid.	Vlaamse Overheid - Gelijke Kansen

3. SENSIBILISEREN VAN DE SAMENLEVING

Net zoals dit het geval is binnen een onderwijscontext, worden stereotypen en gendernormen ook gevormd en gereproduceerd tijdens culturele, sociale, filosofische en religieuze activiteiten en in het domein van de vrije tijd. Het is ook hier dat mensen elkaar ontmoeten, dat er zich normerende groepsprocessen voordoen en dat mensen aanspreekpunten zoeken om te praten over seksuele oriëntatie en genderidentiteit. Zulke onderwerpen zijn echter nog steeds taboe voor sommigen. Maar bijvoorbeeld ook in de media kan er gewerkt worden aan meer objectieve informatie, nuance en duiding met betrekking tot deze thematiek.

Sensibiliseren van de samenleving		
Operationele doelen	Maatregelen	Verantwoordelijke
Informer en sensibiliseren media		
Journalisten en programmamakers informeren en sensibiliseren voor genuanceerde en niet stereotype beeldvorming.	Via de beheersovereenkomst van de VRT en het promoten en updaten van de Expertendatabank die enkel consulteerbaar is door journalisten. In de databank zitten gegevens van organisaties die werken rond de thema's armoede, gender en holebiseksualiteit en rond de kansengroepen vrouwen, transgender, allochtonen en personen met functioneringsbeperkingen.	Vlaamse overheid – Media, Gelijke kansen
Op geregelde basis het maatschappelijk debat stimuleren over nieuwsinhoud en mediawijsheid via rapportages.	Regelmatige monitoring van nieuwsuitzendingen door het wetenschappelijk steunpunt Media op basis van discriminaties en rechten van holebi's	Vlaamse Overheid - Media
Integreren van het thema homofobie in het diversiteitsbeleid van de media.	Onderzoek uitvoeren rond de aanwezigheid van 'seksuele oriëntatie' in de producties van Waals-Brusselse federatie.	Franstalige Gemeenschap – Gelijke Kansen
	Via de diversiteitsmodules studenten journalistiek sensibiliseren over stereotiepen met betrekking tot seksuele oriëntatie.	Franstalige Gemeenschap – Audiovisuele media, Gelijke Kansen

INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBE EN TRANSFOBE DISCRIMINATIE

<p>Het beter ontsluiten van de publieke kennis over en inzicht in de bestaande goede praktijken op het gebied van beeldvorming van holebi's en transgenders. Ook bij mediamakers is deze kennis beperkt.</p>	<p>Inventaris van goede praktijken en informatie over beeldvorming van holebi's en transgenders die op de website van het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media staat, wordt aangevuld met goede praktijken en informatie die wordt aangeleverd door de bezoekers van deze website.</p> <p>Vanaf 2014 worden alle goede praktijken en informatie ook opgenomen op het Online Kennisplatform van het Kenniscentrum Mediawijsheid.</p>	<p>Vlaamse Overheid - Media</p>
<p>Informereren nieuwkomers</p>		
<p>Aandacht voor gelijke rechten voor holebi's in de lessen maatschappelijke oriëntatie voor nieuwkomers.</p>	<p>Holebivriendelijkheid is geen vanzelfsprekend gegeven, ook niet bij nieuwkomers. Door de nieuwkomers in het kader van hun inburgeringstraject te informeren over het Belgische personen- en familierecht en via deze weg te informeren en aan te moedigen om respect op te brengen voor de bestaande regelgeving o.a. met betrekking tot het homohuwelijk en holebi-adoptie wil de Vlaamse overheid bij deze specifieke doelgroep de holebivriendelijkheid bevorderen en heteronormativiteit tegengaan.</p>	<p>Vlaamse Overheid - Inburgering</p>
<p>Werken aan beeldvorming</p>		
<p>Het verbeteren van de algemene beeldvorming door het ondersteunen van de World Outgames 2013.</p>	<p>Een sportevenement voor en door holebi's en transgenders, waar ook hetero's welkom zijn.</p> <p>In dat kader wordt een mensenrechtenconferentie georganiseerd.</p>	<p>Vlaamse overheid – Toerisme, Sport, Gelijke Kansen</p>
<p>Het verbeteren van de algemene beeldvorming</p>	<p>Ondersteunen van de Belgian Pride</p>	<p>Alle overheden</p>
<p>Sensibiliseren van het grote publiek en via informatiecampagnes bijdragen aan de preventie van homo-,</p>	<p>Initiatieven nemen n.a.v. IDAHOT</p>	<p>Alle overheden</p>
	<p>Systematisch integreren van het thema 'seksuele oriëntatie' in de algemene discriminatiecampagnes</p>	<p>Franstalige Gemeenschap en Waals Gewest – Gelijke Kansen</p>

INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBE EN TRANSFOBE DISCRIMINATIE

lesbo-, bi- en transfobie.	Uitwerken van een korte documentaire van 20 min bestemd om de taboes en stereotypen te doorbreken die het welzijn van de LGBT's aantasten. De DVD wordt gedrukt op 3000 ex. en verspreid naar de verschillende verenigingen en zal begeleidt worden door een affichecampagne. Het zal ook beschikbaar zijn voor de verenigingen die een voorstelling terzake willen realiseren.	CGKR Waals Gewest – Gelijke Kansen
Verspreiden van informatie		
Het wegnemen van vooroordelen en twijfels over holebiseksualiteit en het transgenderthema door het verspreiden van juiste informatie.	Een volledig herwerkte versie van 'Alles wat je altijd al wilde weten over holebi's', een informerende en sensibiliserende publicatie gericht naar holebi's én hetero's en een gloednieuwe publicatie met basisinformatie over het transgenderthema verschijnen in het najaar van 2013.	Vlaamse Overheid - Gelijke Kansen
Ontwikkeling en coördinatie van onderzoek	Het Instituut vraagt jaarlijks cijfers op bij het Rijksregister en vertaalt deze naar een webdocument voor een groter doelpubliek	IGVM
Onderzoek heeft aangetoond dat veel weerstanden tegen holebi's en transgenders te maken hebben met het feit dat zij gewild of ongewild gendernormen en genderverwachtingen in vraag stellen, onder andere door hun partnerkeuze en /of hun genderexpressie.	Via de ontwikkeling van een Genderklikwebsite (www.genderklik.be) die het brede publiek op een overzichtelijke en toegankelijke manier een genuanceerd inzicht geeft in het concept 'gender' en de impact ervan. En de organisatie van een Genderklikcampagne die zal plaatsvinden in het najaar van 2013.	Vlaamse Overheid - Gelijke Kansen
Dialoog stimuleren met religieuze en levensbeschouwelijke organisaties en LGBT-organisaties	Organisatie van een seminarie over religie, levensbeschouwing en holebi's.	CGKR
Beeldvorming via diversiteit in cultuur		
Zorgen voor zichtbaarheid van het LGBT verenigingsleven en patrimonium in publieke culturele instellingen	Een werkgroep oprichten met en door de LGBT-verenigingen, samen met de erkende archiefcentra van FWB.	Franstalige Gemeenschap – Cultuur, Gelijke Kansen

INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBE EN TRANSFOBE DISCRIMINATIE

	Aan de bibliotheken voorstellen om in hun aanpak en thematische programma's aandacht te besteden aan homo- en transfobie en de diversiteit van seksuele oriëntatie.	Franstalige Gemeenschap – Cultuur, Gelijke Kansen
	Stimuleren van de ontwikkeling en de zichtbaarheid van festivals georganiseerd door de LGBT verenigingen	Franstalige Gemeenschap – Gelijke Kansen
Sport		
In het sportbeleid aandacht besteden aan discriminatie en intolerantie omwille van seksuele oriëntatie en genderidentiteit	Het sportcharter van de sportsector van de Franstalige Gemeenschap zal worden uitgebreid met genderidentiteit en genderexpressie	Franstalige Gemeenschap - Sport
	Een sensibiliseringscampagne opzetten en systematisch verspreiden via sportinfrastructuur	Franstalige Gemeenschap - Sport
	Een diversiteitsmodule voorzien in het kader van de opleiding van 'trainers'	Franstalige Gemeenschap - Sport
Specifieke aandacht en ondersteuning voor sportverenigingen van LGBT's, meerbepaald wat betreft hun eventuele integratie in de zogenaamde traditionele kampioenschappen.	Ondersteunen van Liège Gay Sport en de andere LGBT sportverenigingen	Franstalige Gemeenschap – Gelijke Kansen
Actieplan homofobie in het voetbal	Het actieplan bevat een aantal initiatieven die tot meer openheid en tolerantie t.a.v. holebi's leiden.	Vlaamse Overheid - Gelijke Kansen

4. WELZIJN EN GEZONDHEID

Minderheidsgroepen ervaren specifieke welzijns- en gezondheidsproblemen zoals minderheidsstress en rechtstreekse of onrechtstreekse discriminatie. Zo zijn oudere holebi's vatbaarder voor eenzaamheid. Uit onderzoek blijkt dat jonge holebi's minder goed in hun vel zitten en bijvoorbeeld meer denken aan zelfmoord en meer pogingen tot zelfmoord ondernemen. Vanwege de specifieke aard van deze problemen, dienen welzijns- en gezondheidsinstanties hun dienstverlening af te stemmen op deze doelgroep. Dit betekent dat dienstverleners moeten gesensibiliseerd worden om heteronormativiteit en gendernormativiteit in werkwijzen en attitudes te herkennen en erkennen. Gezien hun sociale functie spelen ook LGBT verenigingen hier een belangrijke rol.

Voor wat betreft de specifieke gezondheidskwesties van mannen die seks hebben met mannen (MSM) en serofobie verwijzen we naar het nationaal AIDS plan.

Welzijn en gezondheid

INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBE EN TRANSFOBE DISCRIMINATIE

Operationele doelen	Maatregelen	Verantwoordelijke
Verenigingsleven ondersteunen		
Projectmatige en structurele subsidies voor LGBT verenigingen bij het uitvoeren van hun werkzaamheden		Alle overheden, IGVM
Verbeterde hulpverlening		
Inzetten op zelfmoordpreventie	Via een recurrente financiering aan de jongerenorganisatie Wel Jong Niet Hetero.	Vlaamse Overheid - Jeugd
	In het globaal beleid van zelfmoordpreventie aandacht besteden aan seksuele geaardheid en genderidentiteit	Franstalige Gemeenschap – Gelijke Kansen
Sensibiliseren en informeren van hulpverleners (sector gezondheid) over de specificiteit van de desbetreffende doelgroep teneinde een aangepaste en geïnformeerde dienstverlening te bieden	De samenwerking tussen arc en ciel Wallonie en 'respect seniors' aanmoedigen.	Waals Gewest – Gelijke Kansen
	De samenwerking tussen arc en ciel Wallonie en '107 en de centra van algemeen welzijn, aanmoedigen..	Waals Gewest – Gelijke Kansen
Informatie omtrent transgenderisme		
Het verspreiden van correcte informatie over transgenderisme	Via een infopunt transgenders, dat via een website (www.transgenderinfo.be) en telefonische consultatie vragen beantwoordt over transgenderisme.	Vlaamse Overheid - Gelijke Kansen
	De ontwikkeling van bijkomende informatiepunten onderzoeken met alle nuttige informatie (de voornoemde multidisciplinaire centra, de website "Transgender Infopunt", evenals de contactgegevens van de verschillende LGBT partnerorganisaties)	Federale Overheid - Volksgezondheid
	Het vertalen en aanpassen naar een Franstalig doelpubliek van de informatie beschikbaar op de website van het Transgender Infopunt.	IGVM
Onderzoek naar gezondheid		

INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBE EN TRANSFOBE DISCRIMINATIE

Onderzoek doen naar het verband tussen welzijn, seksuele oriëntatie, genderidentiteit en discriminatie	Aspecten van seksuele gezondheid verder onderzoeken in de vierjaarlijkse gezondheidsenquêtes	Federale overheid - Volksgezondheid
Checken (en indien nodig wijzigen) van de onderzoeks- en enquêteprotocollen van volksgezondheid om de contra-productieve effecten van een te gemedicaliseerde en heterogenormeerde aanpak van homoseksualiteit te voorkomen.	De hoge Raad voor gezondheid aanspreken met het verzoek om een advies rond deze thematiek te initiëren.	Franstalige Gemeenschap – Bevorderen van de gezondheid
	Onder voorbehoud van de bescherming van het privéleven, zal de volgende jongerengezondheidsenquête van Brussel en Wallonië ook vragen met betrekking tot seksuele oriëntatie toevoegen.	Franstalige Gemeenschap – Bevorderen van de gezondheid

ANNEX: DEFINITIES

LGBT: lesbiennes, homo's (gays), bi's, transgenders. Soms wordt hier o.a. nog Q, I en A aan toegevoegd (queers, interseksuelen, aseksuelen). Waar zinvol en mogelijk worden ook deze groepen meegerekend.

Transgender: een individueel persoon bij wie de genderidentiteit en/of genderrol anders is dan bepaald bij de geboorte en door de maatschappij van die persoon verwacht.

Genderidentiteit: manier waarop een persoon zijn gender beleeft en duidt.

Seksuele oriëntatie: het begrip seksuele oriëntatie omvat heteroseksualiteit, homoseksualiteit en biseksualiteit. Seksuele oriëntatie is geen keuze. De seksuele oriëntatie wordt bepaald in functie van het geslacht van de personen tot wie een individu zich aangetrokken voelt en voor wie men affectie voelt, zowel fysiek als emotioneel.

Holebi: afkorting voor homo's, lesbiennes en biseksuelen.

Homofobie: directe of indirecte uitingen van discriminatie, afwijzing, uitsluiting en geweld tegen individuen, groepen of praktijken op basis van het criterium van de seksuele oriëntatie, waarvan het uiterlijk of gedrag afwijkt van de stereotypen van mannelijkheid of vrouwelijkheid in onze samenleving.

Transfobie: directe of indirecte uitingen van discriminatie, afwijzing, uitsluiting en geweld tegen individuen, groepen of praktijken op basis van het criterium van de seksuele identiteit of expressie, waarvan het uiterlijk of gedrag afwijkt van de stereotypen van mannelijkheid of vrouwelijkheid in onze samenleving.